

John Forbes Nash Jr. – laureat Nagrody Banku Szwecji im. Alfreda Nobla w dziedzinie ekonomii w 1994 roku

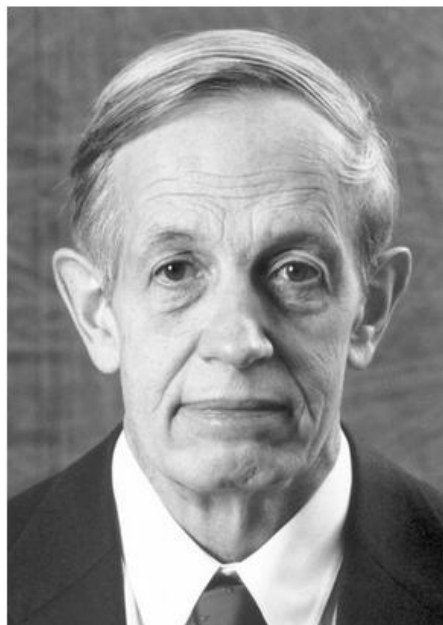
Lena Grzesiak

Wydział Zarządzania
Uniwersytet Łódzki

John Forbes Nash Jr. w momencie przyznania Nagrody w 1994 roku afiliowany był w Princeton University w Stanach Zjednoczonych. Jego kariera związana była też z Massachusetts Institute of Technology [John F. Nash Jr. – Facts]. Przez krótki czas pracował też w RAND Corporation, instytucji non-profit pomagającej ulepszyć politykę i podejmowanie decyzji poprzez badania i analizy [Rand Corporation].

W świecie matematyków i ekonomistów Nash znany jest głównie z dokonania dwóch przełomowych odkryć, znanych jako „równowaga Nasha” (ang. *Nash Equilibrium*) oraz „rozwiązania przetargowe Nasha” (ang. *Nash Bargaining Solution*) [Roy 2004, s. 115]. Jego dysertacja doktorska zatytułowana „Gry niekooperacyjne” (Non cooperative games) zawarta jest na 27 stronach, w której Nash odwołuje się do dwóch pozycji bibliograficznych, w tym jednej swojego autorstwa (sic!). Dysertacja opublikowana została w maju 1950, a więc kiedy Nash miał niespełna 22 lata (urodzony 13 czerwca 1928) [Nash 1950].

Nagrodę Nobla dostał „za pionierską analizę równowagi w grach niekooperacyjnych”. Nagrodę dostał w 1994 roku

John F. Nash Jr. – Facts
<https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/1994/nash/facts/> [dostęp 13.03.2019]

razem z Johnem C. Harsanyi oraz Reinhardem Selten [<https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/>]. Sam mówił, że Nagroda zmieniła jego życie [Interview Transcript with John Nash]. „Miało to [przyznanie Nagrody Nobla – przyp. autorki] ogromny wpływ na moje życie, bardziej niż na życie większości laureatów nagrody, ponieważ byłem w niezwyklej sytuacji. Byłem wtedy bezrobotny” [Interview Transcript with John Nash]. Od 1995 r. zajmował stanowisko starszego matematyka badawczego w Princeton [Kelly 2015].

„Ten człowiek to geniusz” – taka była rekomendacja, którą otrzymał Nash, w związku z podaniem o przyjęcie na studia doktoranckie [Roy 2004, s. 115]. Niektórzy mówili jednak, że jest społecz-

nie nieudolny albowiem cierpiął na schizofrenię paranoidalną. Choroba powodowała trudności w pracy naukowej, a jej objawami były głównie halucynacje i urojenia.

Zginął w wypadku razem ze swoją żoną, kiedy wracali taksówką z Oslo, gdzie otrzymał jedną z prestiżowych nagród z matematyki tzw. „Nobla matematyków” – Nagrodę Abela za pracę nad cząstkowymi równaniami różniczkowymi [Kelly 2015]. „To był tragiczny koniec

bardzo tragicznego życia. Tragiczne, ale jednocześnie znaczące życie” powiedział o Nashu Sergiu Klainerman, profesor matematyki [Kelly 2015].

Jego życie stało się inspiracją dla napisania biografii opisaną przez Nasar [1998]. To na tej biografii oparty był film pt. „Piękny umysł” (*A Beautiful Mind*), w którym rolę Nasha zagrał Russell Crowe. Sam film był wielokrotnie nagradzany, w tym Oscarami oraz Złotymi Globami [Piękny umysł].

<https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/> [dostęp 13.03.2019].

Interview Transcript with John Nash, <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/1994/nash/26018-interview-transcript-1994-2/> [dostęp 13.03.2019].

John F. Nash Jr. - Facts, <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/1994/nash/facts/> [dostęp 13.03.2019].

Kelly M., 2015, *A 'tragic but meaningful' life: Legendary Princeton mathematician John Nash dies*, <https://www.princeton.edu/news/2015/05/27/tragic-meaningful-life-legendary-princeton-mathematician-john-nash-dies> [dostęp 13.03.2019].

Nasar S., 1998, *A Beautiful Mind: a Biography of John Forbes Nash, Jr., Winner of the Nobel Prize in Economics, 1994*, Simon & Schuster.

Nash J., 1950, *Non cooperative games*, https://rbsc.princeton.edu/sites/default/files/Non-Cooperative_Games_Nash.pdf [dostęp 13.03.2019].

Piękny umysł, <https://www.filmweb.pl/Piekny.Umysl/awards> [dostęp 13.03.2019].

Rand Corporation, <https://www.rand.org/about/history.html> [dostęp 13.03.2019].

Roy J., 2004, *Fundamentalny wkład Johna Nasha w rozwój teorii gier*, „Decyzje” 2, s. 115–120, https://www.kozminski.edu.pl/fileadmin/wspolne_elementy/Dokumenty/jednostki/Decyzje/2/decyzje_2_sylwetka.pdf [dostęp 13.03.2019].

KONIUNKTURA GIEŁDOWA

Artur Zimny

Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny
Uniwersytet Łódzki

Koniunktura na polskim rynku papierów wartościowych w ostatnim kwartale uległa pewnej poprawie. O ile w ciągu całego 2018 roku panowała tendencja generalnie spadkowa (WIG stracił 9,5%), to już w grudniu można było zauważyć sygnały zmiany trendu. Ostatnie 3 miesiące przyniosły wzrost indeksu WIG o 4,4%, na co złożyły się głównie wzrosty notowań spółek małych (SWIG80: +11,9%) oraz średnich (MWIG40: +5,6%). Indeks spółek dużych (WIG20) wykazał wzrost mniej znaczący (+2,8%).

Notowania indeksu WIG uformowały dość wyraźny kilkumiesięczny trend wzrostowy, którego kontynuacja wygląda jednak na wątpliwą. Z początkiem marca kurs przebił w dół linię wsparcia, a „nawrotka” z ostatniego tygodnia (do 15 marca włącznie) została przez tę linię zatrzymana. Trudno jednoznacznie ocenić, czy zatrzymanie trendu wzrostowego okaże się trwałe, czy też nadal następować będą wzrosty, w czym nasz parkiet naśladuje giełdy zagraniczne – pokażą to następne tygodnie. Za wariantem pesymistycznym dobitniej przemawia analiza notowań indeksu WIG20, którego wyjście z trendu wzrostowego nastąpiło wcześniej i w mocniejszym stopniu. Wygląda więc na to, że o koniunkturze na szerokim rynku znowu przesądzać będą spółki mniejsze.

W dłuższej perspektywie duże nadzieje na dopływ kapitału do krajowego rynku papierów wartościowych wiąże się z uruchamianym właśnie programem Pracowniczych Planów Kapitałowych, które mają być nową, dodatkową formą odkładania pienię-

dzy na emeryturę. Środki te, zarządzane przez odpowiednie podmioty, trafiąby w znacznej mierze właśnie na giełdę. Jednocześnie podnoszą się obawy o dalsze losy OFE, które nadal stanowią dla polskiej giełdy istotny zasób kapitału w obrocie. Likwidacja OFE mogłaby zniweczyć korzyści, jakich rynek spodziewa się po wdrożeniu PPK.

Wśród branż, reprezentowanych na giełdzie przez dedykowane im indeksy, w ciągu ostatnich 3 miesięcy największy wzrost odnotowała branża chemiczna (indeks WIG-CHEMIA wzrósł aż o 30,1%). W raporcie KUKE dotyczącym ryzyk, na jakie narażone będą poszczególne branże w 2019 roku, branża chemiczna uznana została za obciążoną generalnie niskim ryzykiem, co zapewne zostało uwzględnione w decyzjach inwestorów aktywnych na polskiej giełdzie. Do liderów zaliczyć też można telekomunikację i informatykę, ze stopami zwrotu odpowiednio 14,7% oraz 13,1% – również te branże w raporcie KUKE uznano za dość bezpieczne, choć ich bolączką w najbliższym czasie może być odczuwalny brak fachowców. Dwucyfrowy wynik odnotował też indeks nieruchomości (11,7%), a kolejne pod względem wzrostów branże to budownictwo i odzież. Zastanawiające są tak dobre wyniki budownictwa (i związanej z nią branży nieruchomości), bowiem jest to branża o wysokiej ekspozycji na różne ryzyka, w tym na brak rąk do pracy, który w ostatnim czasie przyniósł wzmogłą imigrację siły roboczej ze wschodu.

Dodatnie, ale zdecydowanie słabsze wzrosty odnotowały m.in. branże spożywcza i motoryzacyjna. Tylko dwa indeksy branżowe w ciągu ostatnich 3 miesięcy dały ujemne stopy zwrotu: energetyka (-1,8%) oraz branża paliwowa (-2,2%). Na spadki

notowań spółek energetycznych wpłynęły przede wszystkim wprowadzone ustawowo regulacje blokujące podniesienie stawek opłat za energię, choć konieczność takich podwyżek wynika z czynników zewnętrznych (wzrosty kosztów emisji CO₂ i cen węgla, który ciągle jest w Polsce głównym surowcem energetycznym). Oznacza to konieczność prowadzenia sprzedaży poniżej kosztów, czyli – *de facto* – ponoszenia strat. Zapowiedziano co prawda wprowadzenie rekompensat dla firm z branży, ale trwający dość długo brak stosownych rozporządzeń i odpowiednich uregulowań naraził branżę na

wysoką niepewność, co odbiło się na notowaniach indeksu. Do branż szczególnie narażonych na różne ryzyka, raport KUKK zalicza jeszcze transport z logistyką, ponieważ jest to branża mocno wrażliwa na zmiany kosztów pracy, cen energii, wahania koniunktury i regulacje, a jednocześnie jest ona w wielu segmentach mocno rozdrobniona. Po okresie dynamicznego rozwoju, negatywne czynniki zdają się coraz mocniej jej zagrażać. Prawdopodobnie tu należy upatrywać przyczyny pogorszenia się notowań spółek zaliczonych do indeksów WIG-Paliwa i WIG-motoryzacja.

SYTUACJA GOSPODARCZA W POLSCE PO IV KWARTALE 2018 R.

**Jagoda Lasek, Joanna Konopacka,
Piotr Kosowski**

Studenckie Koło Naukowe Analiz i Prognozowania
Gospodarczego 4FUTURE
Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny
Uniwersytet Łódzki

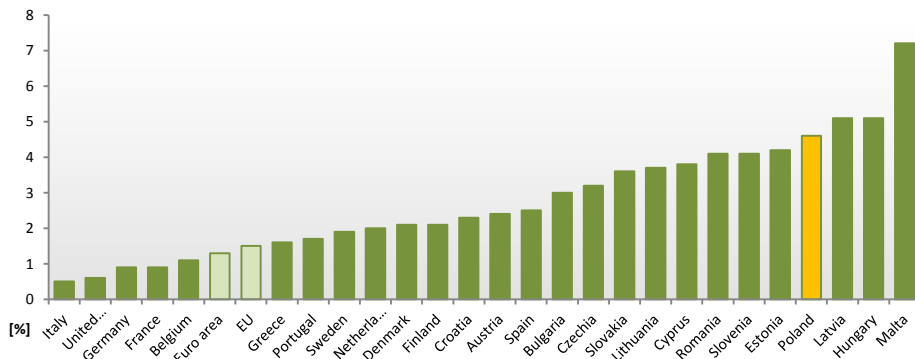
Wrost gospodarczy

Według wstępnych szacunków GUS Produkt Krajowy Brutto niewyrównany sezonowo w IV kwartale 2018 r. wzrósł o 4,9% rok do roku. Dla porównania – w III kwartale 2018 roku był to wzrost na poziomie 5,1% rok do roku. PKB wyrównany sezonowo wzrósł jedynie o 0,5% w porównaniu z poprzednim kwartałem oraz był wyższy niż przed rokiem o 4,6%.

W dalszym ciągu wzrost PKB wyrównany sezonowo w IV kwartale był znacznie wyższy od średniej w UE (wzrost PKB w strefie euro wynosił 1,3% i 1,5% r/r w UE28). Warto zauważyć, że wzrost gospodarczy w strefie euro jest najniższy od 4 lat.

W IV kwartale 2018 r. głównym czynnikiem wpływającym na wzrost gospodarczy był popyt krajowy, który wyniósł 4,8% w skali roku. Jego wpływ na tempo wzrostu gospodarczego to +4,7 p. proc. Popyt jest ciągle na wysokim poziomie dzięki m.in. rosnącym płacom i zatrudnieniu. Jest on jednak niższy niż w III kwartale, kiedy to wzrost wyniósł 6,2% r/r. Taki wynik był spowodowany słabszym wzrostem akumulacji brutto (6,2% w analizowanym kwartale wobec 14,6% w III kwartale 2018 r.). Wkład eksportu netto do wzrostu PKB w IV kwartale, w przeciwieństwie do poprzedniego kwartału, był dodatni i wyniósł 0,2 p. proc. Dynamika eksportu osiągnęła wysokość 8,9%. W dalszym ciągu znaczący wpływ na wzrost PKB mają także inwestycje.

Szybszy wzrost niż w poprzednim kwartale w gospodarce narodowej zanotowano, m.in. w przemyśle (5,3 % r/r). Wpływ na wysoką dynamikę produkcji w przemyśle miał silny popyt wewnętrzny. To dzięki niemu dynamika produkcji w Pol-

Wykres 1. Wzrost PKB wyrównanego sezonowo r/r w UE w IV kwartale 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat. Brak danych dla Luksemburga i Irlandii.

sce pozostała na wysokim poziomie, podczas gdy koniunktura w strefie euro ulegała pogorszeniu.

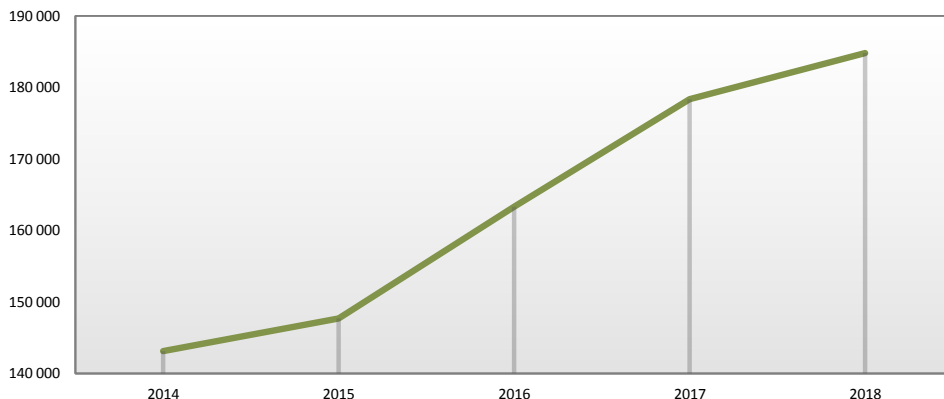
Najnowsze dane wskazują na stopniowe obniżanie się tempa PKB w najbliższych okresach, przy czym spożycie prywatne pozostanie nadal ważnym czynnikiem wzrostu PKB. Warto zaznaczyć niekorzystną sytuację szczególnie dużych gospodarek europejskich jak Włochy, Niemcy i Francja, których roczny wzrost nie przekracza 1%.

Inwestycje

Według danych z GUS nakłady brutto na środki trwałe wzrosły o 6,7% r/r. Inwestycje miały znaczący wpływ na wzrost PKB, a ich wkład w wynik wyniósł 1,7 p. proc. Zaobserwowano wzrost stopy z inwestycji (relacja nakładów brutto na środki trwałe do PKB w cenach bieżących). W IV kwartale 2018 roku wyniosła ona 24,9% wobec 24,4% sprzed roku. Na inwestycje w analizowanym okresie przeznaczono 148 522 mln złotych.

Wzrost stopy z inwestycji jest spowodowany realizacjami unijnych inwestycji z perspektywy 2014–2020 oraz wysokim wykorzystaniem zdolności produkcyjnych firm. Warto zwrócić uwagę na wzrost inwestycji w sektorze budowlanym, a dokładniej na rynku mieszkaniowym w Polsce. Według wstępnych danych GUS, w okresie od stycznia do grudnia 2018 r. oddano do użytkowania o 3,6% więcej mieszkań niż przed rokiem (184,8 tys. mieszkań) oraz rozpoczęto budowę 221,9 tys. mieszkań. Jest to o 7,7% więcej niż w analogicznym okresie 2017 roku. Liczba mieszkań budowanych przeznaczonych na sprzedaż i wynajem w IV kwartale 2018 roku wzrosła o 5,4% r/r.

Według ankiety NBP znacząco wzrósł udział firm, które mają w planach rozpoczęcie nowych inwestycji w pierwszym kwartale 2019 roku. Ponadto plany inwestycyjne na cały rok są relatywnie wysokie. Może być to jednak ograniczane z powodu sygnałów stopniowego osłabienia koniunktury.

Wykres 2. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania ogółem w latach 2014–2018
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

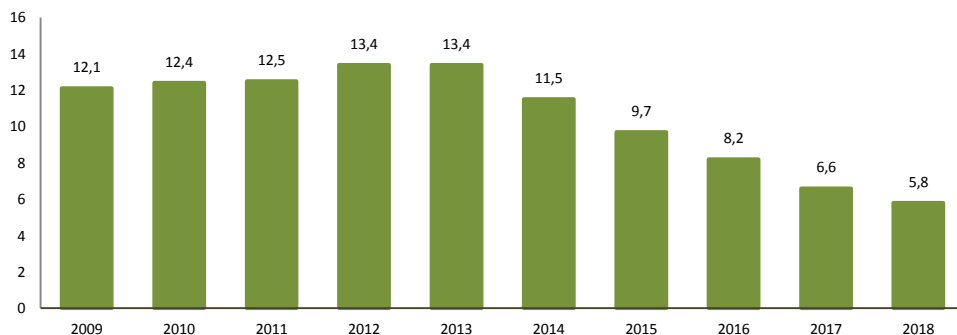
Rynek pracy

W IV kwartale 2018 roku bezrobocie rejestrowane nieznacznie wzrosło i pod koniec roku wynosiło 5,8% (w III kwartale wynosiło 5,7%). Był to efekt m.in. wznowienia ewidencji osób bezrobotnych po zakończeniu umów na czas określony oraz zakończenia prac sezonowych. Należy zwrócić uwagę, że był to najniższy od 1990 roku poziom tego wskaźnika odnotowany w końcu roku.

Jak podaje GUS, na koniec IV kwartału 2018 roku liczba wolnych miejsc pracy w podmiotach zatrudniających co najmniej 1 osobę wynosiła 139,2 tys., a zatem o 11,4% mniej niż w kwartale poprzednim. Wciąż było to jednak o 18,1% więcej niż w IV kwartale 2017 roku. Według obliczeń Eurostatu, Polska znalazła się na 6. miejscu, jeśli chodzi o najniższe bezrobocie w krajach Unii Europejskiej, gdzie średnia stopa bezrobocia w listopadzie 2018 roku wyniosła 6,7%.

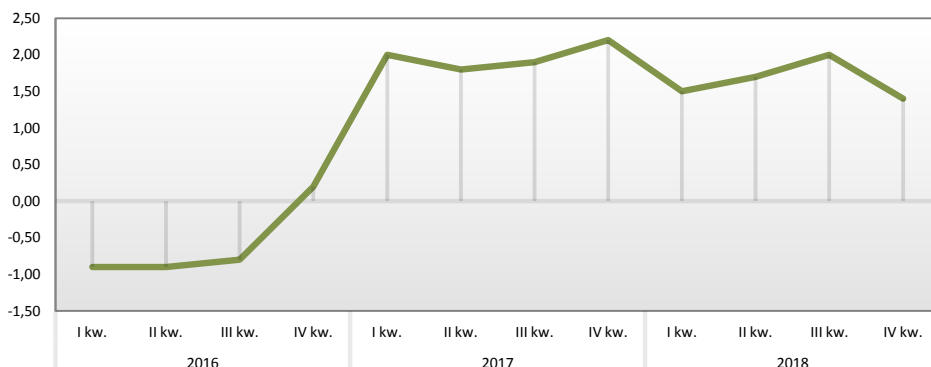
Stopa bezrobocia według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) nie zmieniła się w stosunku do poprzedniego kwartału. Osoby bezrobotne nadal stanowiły 3,8% ludności aktywnej zawo-

dowo w wieku 15 lat i więcej. Jednak w odniesieniu do IV kwartału 2017 roku stopa bezrobocia zmniejszyła się o 0,7 p.proc. Spowodowane było to między innymi wysokim i stabilnym wzrostem gospodarczym odnotowanym w zeszłym roku. Tak jak w latach poprzednich (2016 i 2017 r.) zaobserwowano zmniejszenie zróżnicowania natężenia bezrobocia według płci. W IV kwartale 2018 roku wynosiło ono odpowiednio 4,0% i 3,6% dla kobiet i mężczyzn. Z danych wstępnych GUS dotyczących rynku pracy w czwartym kwartale 2018 roku wynika, że według BAEL osoby aktywne zawodowo stanowiły w IV kwartale 2018 roku 56,1% ludności w wieku 15 lat i więcej. Było to o 0,7 p. proc. mniej niż w poprzednim kwartale, jednak podobnie do poziomu z IV kwartału roku 2017. Spadek liczby osób aktywnych zawodowo spowodowany jest ciągłym zmniejszaniem się liczby osób w wieku produkcyjnym, przy relatywnie stabilnym współczynniku aktywności zawodowej. Pamiętać należy, że dane BAEL nie uwzględniają jednak sezonowych pracowników z zagranicy, których liczba szacowana jest obecnie na około 1 mln osób. W ogóle osób zatrudnionych wciąż przeważają mężczyźni, których udział w ostatnim kwartale 2018 roku wynosił 55,4%.

Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce ogółem w % (stan w końcu roku)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 4. Dynamika wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych r/r w %
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Inflacja

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w grudniu 2018 roku wyniósł 1,1% r/r. Był to najniższy poziom tego wskaźnika w całym roku i jednocześnie najniższy od grudnia 2016 r. Ponadto wskaźnik ten utrzymał się na tym samym poziomie w stosunku do listopada 2018 roku. Spadek cen zanotowano w kategoriach: odzież i obuwie (spadek o 2,7% r/r) oraz łączność (5,2% r/r). Dla pozostałych kategorii zanotowany został wzrost cen w porównaniu do analogicznego okresu w roku ubiegłym. Wysoki wzrost cen zanotowano w kategoriach takich jak: transport (wzrost o 5,9% r/r), zdrowie (wzrost o 2,6% r/r), użytkowanie mieszkania i nośniki energii (2,0% r/r). Stosunkowo niski wzrost zanotowano w kategorii żywność i napoje bezalkoholowe, dla której wskaźnik wyniósł 1,1% r/r. Niski poziom wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych w grudniu 2018 r. to przede wszystkim efekt dużego spadku cen paliw oraz odzieży i obuwia, który to związany był m.in. z sezonowymi wyprzedażami

i przedsięwzięciami promocyjnymi oferowanymi przez sklepy. Ponadto w IV kwartale odnotowano znaczący spadek dynamiki krajowych cen żywności i energii oraz spadek cen ropy na rynkach światowych, co miało znaczący wpływ na poziom cen w polskiej gospodarce.

Podsumowanie i prognoza

Gospodarka polska w IV kwartale 2018 roku dalej rozwijała się w szybkim tempie, co było powiązane z silnym wzrostem spożycia publicznego i prywatnego oraz relatywnie wysoką dynamiką inwestycji. Jednakże spowolnione tempo wzrostu PKB w strefie euro zaczyna stopniowo wpływać na osłabienie naszej koniunktury. Stale rosnący popyt na pracę przyczynił się do wzrostu zatrudnienia i wynagrodzeń, natomiast inflacja pozostała na względnie niskim poziomie.

Według NBP dynamika PKB w najbliższych latach będzie się stopniowo obniżać, aż w 2021 roku osiągnie wynik 3,5% r/r. Głównym czynnikiem wzrostu gospodarczego pozostanie spożycie prywatne, napędzane nadal przez korzystną

sytuację na rynku pracy. Program „Rodzina 500 plus”, który ma zostać poszerzony, spadek obciążeń podatkowych oraz wypłata trzynastej emerytury i renty, także będą miały duży wpływ na konsumpcję. Dobra sytuacja finansowa gospodarstw domowych będzie sprzyjać dalszemu wzrostowi inwestycji mieszkaniowych. Negatywne oddziaływanie na wzrost gospodarczy w najbliższym czasie będzie miała coraz gorsza koniunktura u partnerów handlowych Polski ze strefy euro. Ponadto, w wyniku intensywnego wykorzystywania funduszy z perspektywy finansowej UE 2014–2020, w jej końcowym etapie dynamika nakładów na środki trwałe będzie coraz niższa.

Projekcja inflacji na najbliższe trzy lata zakłada wzrost w 2021 r. do poziomu 2,5% r/r. Wzrost inflacji będzie powodowany głównie przez wysoki popyt krajowy

oraz stale rosnące koszty pracy. Wzrost inflacji będzie jednak ograniczany przez napływ imigrantów zarobkowych, których obecność wpływa na obniżenie kosztów pracy.

W najbliższych latach dynamika liczby pracujących znacznie spadać. Będą się do tego przyczyniać ograniczenia po stronie podaży pracy. Osób bezrobotnych, które mogą podjąć pracę jest niewiele, na co wskazuje rekordowo niska stopa bezrobocia. Według badań ankietowych NBP duży odsetek firm planuje w 2019 roku podwyższenie wynagrodzeń oraz wskazuje na silną presję płacową. Co więcej, ustawa budżetowa na rok 2019 zwiększa kwotę bazową wynagrodzeń dla pracowników ze sfery budżetowej o 2,3%. Dynamika wynagrodzeń powinna jednak stopniowo maleć dzięki obecności imigrantów, głównie z Ukrainy.

PARTNERSTWO PUBLICZNO-PRYWATNE W POLSKICH DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH – STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU

Dagmara Hajdys

Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny
Uniwersytet Łódzki

Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) od lat znajduje się w centrum uwagi jako jedna z form realizacji zadań publicznych. Szczególne zainteresowanie wykazują władze jednostek samorządu terytorialnego, postrzegając formułę PPP jako *antidotum* na ograniczenia budżetowe w zakresie realizacji zadań publicznych, zwłaszcza o charakterze inwestycyjnym.

Formuła sukcesywnie zyskuje na znaczeniu od 2009 r., kiedy to w życie weszły dwa kluczowe dla partnerstwa akty prawne. Pierwszy z nich to nowa ustawa o partnerstwie publiczno-prawnym z 19 grudnia 2008 r. [Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym, DzU 2009, nr 19, poz. 100 ze zm.] zastępująca ustawę z 2005 r. [Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym, DzU 2005, nr 169, poz. 1420]. Drugi akt to ustawa o koncesji na roboty budowlane lub usługi [Ustawa z dnia 9 stycznia

2009 r. o koncesji na roboty budowlane lub usługi, DzU 2009, nr 19, poz. 101 ze zm.] (obecne brzmienie: ustawa o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi [Ustawa z dnia 21 października 2016 r. o umowie koncesji na roboty budowlane lub usługi, DzU 2016 poz. 1920 ze zm.]). Przyjęte akty prawne przełożyły się na wzrost zainteresowania podmiotów publicznych PPP przy realizacji inwestycji (do końca 2018 r. podpisano łącznie 133 umowy PPP).

W ocenie zarówno praktyków jak i przedstawicieli świata nauki przyjęte rozwiązania nie do końca spełniały oczekiwania zarówno podmiotów publicznych jak i prywatnych. Stąd w ówczesnym Ministerstwie Rozwoju (Obecnie Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju) podjęto prace nad stworzeniem dokumentów strategicznych w zakresie rozwoju gospodarki, w tym partnerstwa publiczno-prywatnego. Efektem prac było przyjęcie 14 lutego 2017 r. przez Radę Ministrów *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)* [*Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, Rada Ministrów, Warszawa 2017]. W dokumencie wyraźnie wskazuje się na „zwiększenie efektywności wydatków publicznych w zakresie dostarczania wysokiej jakości infrastruktury i usług publicznych” [*Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, Rada Ministrów, Warszawa 2017, s. 131]. Strategia przyznaje istotne znaczenie rozwojowi partnerstwa publiczno-prywatnego w kontekście rozwoju tego kierunku, tj. zwiększenia efektywności wydatków publicznych.

Zgodnie z zapisami SOR istotą PPP jest taki podział zadań między sektorem prywatnym i publicznym oraz wykorzystanie

wiedzy i umiejętności, aby wspólne przedsięwzięcie zrealizować efektywnie oraz z korzyścią dla społeczeństwa. Zdaniem rządu, PPP stwarza szansę na realizację istotnych projektów w takich obszarach jak np. edukacja, ochrona zdrowia, ochrona środowiska czy infrastruktura. Oprócz korzyści związanych z pozyskaniem finansowania przez partnera publicznego, PPP ma wpływać na jakość świadczonych społeczeństwu usług i poprawę standardu dostępnej infrastruktury.

W Strategii założono, że do 2020 roku podjęte zostaną działania zmierzające do zwiększenia skali i efektywności inwestycji realizowanych w formule PPP poprzez wprowadzenie zmian prawnych przyjaznych dla partnerstwa. Ponadto w SOR zobowiązano się do wypracowania standardowych dokumentów umownych i przetargowych dla projektów PPP, działań szkoleniowych w zakresie PPP dla jednostek publicznych wszystkich szczebli oraz przedsiębiorców, szerszego wykorzystania dostępnych źródeł finansowania w realizacji projektów PPP, w tym z Polskiego Funduszu Rozwoju oraz środków i instrumentów gwarancyjnych UE. Na rząd nałożono obowiązek zintensyfikowania wsparcia merytorycznego i weryfikacji planowanych projektów PPP; dodatkowo stworzenia listy planowanych przedsięwzięć PPP, obejmujących inwestycje rządowe i samorządowe, które potencjalnie mogą być realizowane w ramach formuły, w tym powiązania ww. listy z rządowymi programami społeczno-gospodarczymi.

W SOR zwrócono uwagę na konieczność opracowania polityki rządu w zakresie rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego, dokumentu szczegółowo określającego zakres działań prowadzą-

cych do wzrostu efektywności wydatków publicznych w zakresie dostarczania wysokiej jakości usług i infrastruktury oraz zwiększenia zaangażowania kapitału, specjalistycznej wiedzy i doświadczenia sektora prywatnego w projekty publiczne, dzięki stworzeniu lepszego klimatu dla inwestycji publicznych wykorzystujących mechanizm PPP.

Postuluje się także powołanie Centrum Wsparcia Doradczego (CWD), tj. instytucji zarządzanej na poziomie krajowym, z możliwością rozszerzenia o sieć instytucji regionalnych, oferującej kompleksowe doradztwo dla gmin i powiatów, m.in. w zakresie poprawy organizacji świadczenia usług publicznych na poziomie lokalnym. CWD miałyby się zająć szkoleniami z zakresu zamówień publicznych i PPP.

Reasumując, pozytywnie należy ocenić umiejscowienie formuły PPP w strategicznym dokumencie rozwoju kraju. Część z postulowanych działań już znajduje się w fasie realizacji. Są to zmiany w ustawach o partnerstwie publiczno-prywatnym i ustawie o umowie koncesji. W 2017 r. rząd przyjął dokument *Polityka rządu w zakresie rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego* [Polityka rządu w zakresie rozwoju partnerstwa publiczno-prywatnego, Rada Ministrów, Warszawa 2017] precyzujący zapisy Strategii. Uruchomiono zespoły doradców służące pomocą na etapie analiz zasadności zastosowania formuły partnerstwa. Przygotowano zbiór wzorów dokumentów niezbędnych do procesu przetargowego wzorów umów oraz bazę zamierzeń inwestycyjnych i bazę zawartych umów PPP.

ZMIANY W ŚWIECIE PODATKÓW W ZAKRESIE CEN TRANSFEROWYCH

Radosław Witczak

Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny
Uniwersytet Łódzki

Jak zasygnalizowano w poprzednim numerze czasopisma zostały wprowadzone zmiany w zakresie stosowania cen transferowych. Wprowadzono nowy rozdział 4b w PIT oraz rozdział 1a w CIT dotyczący skutków przeliczenia dochodów do podmiotów powiązanych oraz prowadzenia dokumentacji podatkowej.

Wprowadzono nowe reguły identyfikowania podmiotów powiązanych. Między innymi podmiotami powiązаныmi są jednostki, jeśli jeden podmiot wywiera

znaczący wpływ na inny podmiot. Znaczący wpływ rozumiany jest bardzo szeroko. Obejmuje posiadanie bezpośrednio lub pośrednio co najmniej 25% udziałów w kapitale lub praw głosu w organach kontrolnych, stanowiących lub zarządzających, ewentualnie udziałów lub praw do udziału w zyskach lub majątku lub ich ekspektatywy, w tym jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych. Znaczący wpływ rozumiany jest także jako posiadanie faktycznej zdolności osoby fizycznej do wpływania na podejmowanie kluczowych decyzji gospodarczych przez osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej (art. 11a, ust. 1, pkt 4; ust. 2 pkt 1,2 CIT).

Obok wskazywanych we wcześniejszych przepisach metod szacowania podstawy opodatkowania zezwolono na stosowanie innych metod szacowania podstawy opodatkowania (art. 11d ust. 2 CIT). Umożliwia to stosowanie metod nie akceptowanych przez OECD. Przykładowo w USA wykorzystywana jest metoda CPM (metoda porównywalnego zysku), którą można będzie też stosować w polskim systemie podatkowym.

Zmieniono zasady sporządzania dokumentacji podatkowej. Szczególnie zmiana dotyczy progów obligujących jej sporządzania. Zasadniczo wynoszą one 10 000 000 zł w przypadku transakcji towarowej oraz finansowej. Natomiast 2 000 000 zł w przypadku transakcji usługowej oraz innej transakcji (art. 11k ust. 2 CIT). Obok przepisów ustawowych zostało wydane nowe Rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie dokumentacji cen transferowych w zakresie podatku dochodowego od osób prawnych z dnia 21 grudnia 2018 r. (Dz.U. 2018, poz. 2479). Regulacje określają wspólnie szczegółowy zakres elementów lokalnej dokumentacji cen transferowych i grupowej dokumentacji cen transferowych.

W przepisach przejściowych dano możliwość wyboru zasad sporządzania dokumentacji podatkowej dotyczącej 2018 r. Podatnicy mogą zdecydować czy chcą zastosować przepisy obowiązujące w 2018 roku, czy też nowe obowiązujące od 2019 roku. Dla niektórych podmiotów korzystniejsze mogą okazać się nowe regulacje. Ich zastosowanie może zwolnić takich podatników z obowiązku sporządzania dokumentacji podatkowej za 2018 r. (art. 44 ust. 2, ustawa z dnia 23 października 2018 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od

osób prawnych, ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw Dz.U. 2018, poz. 2193).

Ciekawym rozwiązaniem jest implementacja tzw. *safe harbour* (bezpiecznej przystani). Oznacza to określenie warunków dla danych typów transakcji, których spełnienie będzie traktowane jako zachowanie warunków rynkowych. Przykładowo dla pożyczek wskazano konieczność spełnienia następujących warunków:

- oprocentowanie pożyczki na dzień zawarcia umowy jest ustalane w oparciu o rodzaj bazowej stopy procentowej i marżę, określone w obwieszczeniu ministra właściwego do spraw finansów publicznych aktualnym na dzień zawarcia tej umowy;
- nie przewidziano wypłaty innych niż odsetki opłat związanych z udzieleniem lub obsługą pożyczki, w tym prowizji lub premii;
- pożyczka została udzielona na okres nie dłuższy niż 5 lat;
- w trakcie roku obrotowego łączny poziom zobowiązań albo należności podmiotu powiązanego z tytułu kapitału pożyczek z podmiotami powiązanyymi liczony odrębnie dla udzielonych oraz zaciągniętych pożyczek wynosi nie więcej niż 20 000 000 zł lub równowartość tej kwoty;
- pożyczkodawca nie jest podmiotem mającym miejsce zamieszkania, siedzibę lub zarząd na terytorium lub w kraju stosującym szkodliwą konkurencję podatkową.

Minister Finansów w obwieszczeniu z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie ogłoszenia rodzaju bazowej stopy procentowej i marży dla potrzeb cen transferowych w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku dochodo-

wego od osób prawnych (M.P. z 2018 r. poz. 1286) określił szczegółowe zasady naliczania marży oraz odsetek od pożyczek (kredytów). Przy spełnieniu powyższych warunków nie następuje szacowanie wartości odsetek, nawet jeśli rynkowe oprocentowanie dla danego podmiotu okaże się faktycznie np. wyższe.

W ramach rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie cen transferowych w zakresie podatku dochodowego od osób prawnych z dnia 21 grudnia 2018 r. (Dz.U. 2018, poz. 2491) szczegółowo określono między innymi reguły dotyczą-

ce badania porównywalności transakcji, a także stosowania poszczególnych metod szacowania z uwzględnieniem specyfiki niektórych rodzajów transakcji.

W związku z obowiązkami w zakresie składania informacji (specjalnej deklaracji) wydane zostało rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie informacji o cenach transferowych w zakresie podatku dochodowego od osób prawnych z dnia 21 grudnia 2018 r. (Dz.U. 2018, poz. 2487). Określono w nim szczegółowy zakres danych i informacji przekazywanych dla administracji skarbowej.